

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-477-1-9>

**CHANGES IN THE SPECIES DIVERSITY OF LEPIDOPTERA
IN THE TERRITORY OF THE NATIONAL NATURAL
MONUMENT “LYSA HORA AND HORA SYPUKHA”**

**ЗМІНИ ВИДОВОГО РІЗНОМАНІТТЯ ЛУСКОКРИЛИХ
ТЕРИТОРІЇ ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОГО
ЗНАЧЕННЯ «ЛИСА ГОРА І ГОРА СИПУХА»**

Shamro N. R.

*Candidate of Biological Sciences,
Leading Researcher,
National Nature Park
"Pivnichne Podillya"
Brody, Lviv region, Ukraine*

Шамро Н. Р.

*кандидат біологічних наук, провідний
науковий співробітник
Національний природний парк
«Північне Поділля»
м. Броди, Львівська область, Україна*

Ryzhenko N. M.

*11th grade student
Ivan Trush Gymnasium
Brody, Lviv region, Ukraine*

Риженко Н. М.

*учениця 11 класу
Бродівська гімназія імені Івана Труша
м. Броди, Львівська область, Україна*

Денні лускокрилі (Lepidoptera) мають вагомe як наукове так і естетичне значення. Вивчення даного класу комах на території Західної України і відповідно сучасної пам'ятки природи «Ліса гора і Гора Сипуха» триває понад 200 років.

«Ліса Горá» і «Горá Сипу́ха» створена з метою збереження унікальної у геоморфологічному відношенні території, вкритої високопродуктивними мішаними лісами з рідкісними угрупованнями бучин чагарникових. Входить до складу Національного природного парку «Північне Поділля». Цей природно-заповідний об'єкт забезпечує комплексну охорону унікального типу ландшафту – пагорбистого пасма Гологори.

На сьогодні дослідження видового різноманіття комах даного ряду є важливими та актуальними, оскільки метелики відіграють важливу роль у природних екосистемах, а особливо цінною є їхня функція як біоіндикаторів. Метою цього дослідження був аналіз видового різноманіття денних лускокрилих (Lepidoptera) території пам'ятки природи загальнодержавного значення «Ліса гора і Гора Сипуха» та прилеглих до неї територій.

Робота написана на основі власних зборів і спостережень за денними метеликами у межах території пам'ятки природи «Ліса гора і Гора Сипуха», що тривали з квітня по вересень 2024 року та

матеріалів описаних у літописах природи НПП «Північне Поділля». Комахи було зібрано згідно із загальноприйнятими в зоології методиками. Використовували ручний збір тварин, метод лову та косіння ентомологічними сачками. У лабораторних умовах проводили аналіз таксономічної належності ентомологічного матеріалу при цьому використовували сучасні визначники комах, атласи та доступні он-лайн електронні версії визначників різних груп безхребетних [1, с. 57].

Багате й специфічне заселення денних метеликів виявлене на лучно-степових ділянках Гологоро-Кременецького кряжу в урочищі “Гора Сипуха і Лиса”. Тут зафіксовано більше 12 видів, що перебувають під загрозою зникнення. Тільки в цьому урочищі були виявлені такі раритетні види, як *Satyrrium spini*, *Pseudophilotes vicrama*, *Agrodiaetus damon*, *Plebicula dorylas* [2, с. 81].

Протягом життєвого циклу метелики використовують певні рослини для харчування та розмноження. Зміни у чисельності населення та зміни у його господарській діяльності, припинення випасу худоби, припинення сінокосіння та періодичного випалювання сухого травостою, зміни клімату, запустили процес швидких змін у складі рослинності на заповідній території. На даній території під загрозою зникнення опинилися рослини: *Carlina onopordifolia*, *Chamaecytisus albus*, *Coronilla coronata*, *Daphne cneorum*, *Dracocephalum austriacum*, *Iris aphylla*, *Pulsatilla grandis*, *Pulsatilla patens*. Особливу загрозу створює швидка експансія *Crataegus curvisepala*, *Swida Opiz* *Pinus nigra* та *P. sylvestris*, та інших тут видів дерев та кущів, що проявляють інвазію.

Для збереження та природнього поновлення популяції метеликів зазначених вище, важливо зберегти певні види рослин які потрібні їм на різних стадіях розвитку.

Аналіз зібраного матеріалу впродовж квітня-вересня 2024 вказує на те, що фауна Лускокрилі (Lepidoptera) зазнає великих змін. Типовими мешканцями цього біотопу стали види метеликів родини Біланових (Pieridae): Зоряниця Аврора (*Anthocharis cardamines*), Жовтюх осьмак (*Colias hyale*), Білошок гірчичник (*Leptidea sinapis*), Білан ріп'яний (*Pieris rapae*), Білан капустияний (*Pieris brassicae* L.). Саме вони становлять переважну більшість загальної чисельності денних метеликів та формують ядро. Відбувається зміщення популяційного балансу в бік біланових, водночас зменшуючи чисельність синявцевих на тій самій території. Це явище може бути пояснено кількома біологічними та екологічними факторами: конкуренція за ресурси, екологічне навантаження, вроджена витривалість.

Отже, дослідження денних лускокрилих (Lepidoptera) буде продовжуватися і надалі для проведення порівняльного аналізу видового різноманіття. Для отримання детальніших результатів щодо

видового складу, поширення й проведення комплексної еколого-фауністичної інвентаризації метеликів у подальшому плануємо проводити систематичні ентомологічні дослідження фауни пам'ятки природи «Ліса гора і Гора Сипуха». Вважаємо, що ці дані можна використати як вихідні матеріали для подальшого аналізу зміни видового різноманіття лускокрилих та для збереження біорізноманіття.

Література:

1. Некрутенко Ю., Чиколовець В. Денні метелики України. Київ : Видавництво Раєвського, 2005. С. 27.
2. Літопис природи Національного природного парку «Північне Поділля». Броди : НПП «Північне Поділля», 2024. Т. 12. С. 81.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-477-1-10>

MEALWORMS ARE PLASTIC WASTE DISPOSERS

БОРОШНЯНИ ЧЕРВИ – УТИЛІЗАТОРИ ПЛАСТИКОВИХ ВІДХОДІВ

Shtuchka M. R.

*Teacher of biology and ecology
Support institution "Lannivskiy Lyceum"
Lanna village, Poltava region, Ukraine*

Штучка М. Р.

*учитель біології і екології
Опорний заклад «Ланнівський ліцей»
с-ще Ланна, Полтавська область,
Україна*

Tytova Yu. O.

*11th grade student
Support institution "Lannivskiy Lyceum"
Lanna village, Poltava region, Ukraine*

Тітова Ю. О.

*учениця 11 класу
Опорний заклад «Ланнівський ліцей»
с-ще Ланна, Полтавська область,
Україна*

Проблема забруднення довкілля пластиковими відходами набуває все більшої актуальності. Постійне зростання обсягів пластикового сміття призводить до переповнення полігонів та забруднення природних екосистем. Особливу стурбованість викликають пластикові острови в океанах, які завдають непоправної шкоди морському життю [1; 2]. В Україні ситуація ускладнюється процесами урбанізації та збільшенням кількості населення, що призводить до зростання обсягів побутових відходів, які повільно розкладаються [4, с. 266].